

КРИВИЧНО ПРАВНИ И КРИМИНАЛИСТИЧКИ ЗНАЧАЈ КРИВИЧНОГ ДЈЕЛА ОМОГУЋАВАЊЕ УЖИВАЊА ОПОЈНИХ ДРОГА

Стручни рад

DOI: 10.7251/BPG1603177Z

УДК: 343.85:615.212.7

Мр Оливије Зимоња*

Апстракт: Кривично дјело Омогућавање уживања опојних дрога представља изузетно тешко кривично дјело инкриминисано Кривичним законом Републике Српске. За разлику од кривичног дјела Неовлаштена производња и промет опојних дрога, које у својој основи има искључиво економски карактер и не мора нужно да подразумејева лични контакт жртве и извршиоца, предметно кривично дјело у свом остварењу подразумејева лични контакт жртве и извршиоца и у највећем броју случајева обухвата свјесно дјеловање извршиоца да контаминира жртву, остављајући јој тешке физичке и психичке посљедице, те изазове зависност о опојним дрогама. На тај начин, осигуравајући себи тржиште за неовлаштену продају опојних дрога, врбују зависнике као посреднике, продавце, преносиоце опојних дрога, а у великом броју случајева те жртве доживљавају и секундарну, па чак и терцијарну виктимизацију кроз инфицирање заразним болестима, трговину људима, проституцију и слично; односно економски и интересни карактер овог кривичног дјела се појављује секундарно, прикривен лажним мотивима извршиоца. Предметно кривично дјело проузрокује посљедице готово идентичних карактеристика као што су посљедице код кривичних дјела убиства, тешких тјелесних повреда, силовања или разбојништва, с тим да је стварање таквих посљедица прикривено. Истовремено, познавајући ове чињенице, свједоци смо да се ово кривично дјело занемарује од стране правосудних институција и да веома често не буде адекватно санкционисано.

Кључне ријечи: опојна дрога, уживање опојних дрога, жртва, виктимизација, посљедице уживања опојних дрога, правосуђе, казнена политика, санкције, тужилачка пракса, судска пракса.

* Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Бања Лука, email: olivije.zimonja@mup.vladars.net

УВОД

Кривично дјело Омогућавање уживања опојних дрога је инкриминација предвиђена Кривичним законом Републике Српске (чл. 225), која са кривичним дјелом неовлаштена производња и промет опојних дрога омогућава свеобухватну кривичноправну заштиту здравља људи од злоупотребе опојних дрога. Инкриминише један посебан и веома значајан облик злоупотребе опојних дрога, гдје се економски карактер овог кривичног дјела манифестује тек након перфидног и прикривеног дјеловања извршиоца овог кривичног дјела. По свом карактеру, начину извршења и посљедицама, ово кривично дјело се може сврстати у исту раван са кривичним дјелима убиства, тешких тјелесних повреда, силовања или разбојништва са смртном посљедицом. Оваква констатација је утемељена чињеницом да се наведено кривично дјело врши уз непосредан контакт жртве и извршиоца, да, за разлику од кривичног дјела Неовлаштена производња и промет опојних дрога које има искључиво економску мотивацију извршиоца, код овог кривичног дјела се та економска карактеристика појављује секундарно, односно извршилац се користи веома перфидним методама како би што више лица учинио зависницима о опојним дрогама и на тај начин проширио тржиште опојне дроге. Код извршења овог кривичног дјела, извршилац се појављује у улози пријатеља, познаника, особе која разумије проблеме других, те користећи се својом елоквентношћу, претварањем, под плаштом помоћи другима нуди опојну дрогу, уступа просторије, помаже при употреби опојне дроге, обезбјеђује опојну дрогу, супстанце за справљање опојне дроге, прибор и све друго потребно за употребу опојне дроге. При томе, извршилац се са једне стране представља као особа која наведено чини из задовољства и добре намјере са циљем помоћи другим лицима, а истовремено, са друге стране, прикривајући свој прави мотив, односно да што више лица учини зависницима о опојним дрогама, јер извршиоци ових кривичних дјела изузетно добро познају својства опојних дрога и посљедице које оне изазивају.

Међутим, иако је за предметно кривично дјело у Кривичном закону Републике Српске прописана адекватна санкција, свјedoци смо да се наведена инкриминација кроз казнену политику у Републици Српског не доживљава на адекватан начин. Веома често се истраге за кривична дјела омогућавања уживања опојних дрога обустављају од стране тужилаштва, а и уколико дође до процесуирања ових кривичних дјела, казне су неоправдано ниске. Као најчешће образложење оваквих ставова тужилачке и судске праксе, наводи се да се у предметним кривичним дјелима ради о, условно речено, малој количини опојне дроге, да се ради о „лаким“ дрогама, односно да је у питању опојна дрога марихуана, да су

лица у однос са извршиоцем ступили добровољно, да су извршиоци лица млађе старосне доби и слично.

Такође, треба напоменути да наведена инкриминација у кривичном закону Републике Српске није на најсвеобухватнији начин прописана, што у појединим случајевима отежава откривање и доказивање овог кривичног дјела, те у појединим случајевима кроз недовољно одређене квалификаторне околности умањује значај и тежину посљедица овог кривичног дјела.

С тим у вези, циљ овог рада је да укаже на значај, учесталост, присутност, посљедице и друштвену опасност овог кривичног дјела, те да кроз компаритивни приказ у односу на друге земље укаже на потребу прецизније кривичноправне нормативе ове инкриминације.

КРИВИЧНО ДЈЕЛО ОМОГУЋАВАЊЕ УЖИВАЊА ОПОЈНИХ ДРОГА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ, ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И БРЧКО ДИСТРИКТУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Кривично дјело Омогућавање уживања опојних дрога предвиђено је Кривичним законом Републике Српске – КЗ РС (*Службени гласник РС*, бр. 49/2003, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 67/13) у чл. 225, Кривичним законом Федерације БиХ – КЗФБиХ (*Службене новине Федерације БиХ*, бр. 36/2003, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11 и 59/14) под називом Посједовање и омогућавање уживања опојних дрога у чл. 239, док је предметна инкриминација под називом Омогућавање уживања опојних дрога предвиђена и у Кривичном закону Брчко Дистрикта БиХ – КЗБДБиХ (*Службени гласник Брчко дистрикта БиХ*, бр. 10/2003) у чл. 232.

Наведеним кривичним законима се поред инкриминације неовлаштена производња и промет опојних дрога, предвиђа и кривично дјело којим се заправо инкриминишу радње помагања и навођења другог лица на уживање опојних дрога. *Ocasio legis* (законски повод, разлог) ове инкриминације произилази из чињенице да само уживање опојне дроге није инкриминисано, те би због акцесорне природе саучесништва, односно прихваћене теорије лимитиране акцесорности, такве дјелатности остале изван зоне кажњивости. Криминалополитичку оправданост наведеног рјешења нема потребе посебно образлагати. Довољно је само подсјетити се да помагање, а посебно навођење, често или редовно имају доминантну улогу при првом узимању опојне дроге (Бабић, 2014: 351 и 352).

Наведено кривично дјело се састоји од навођења другог на уживање опојне дроге, давања опојне дроге другоме – да је ужива он или друга особа или од стављања просторија на располагање ради уживања опојне дроге или, пак, од омогућавања другој особи да је ужива на други начин.

Објекат заштите је здравље људи, а објекат напада су супстанце и препарати који су проглашени за опојне дроге. Основ за ову инкриминацију се налази у одређеним међународноправним актима. Код овог дјела су заправо инкриминисане различите дјелатности подстрекавања и помагања, којима се доприноси или омогућује употреба односно уживање опојних дрога и психотропних супстанција другој особи.

Радња извршења је алтернативно одређена као: 1) навођење на уживање опојне дроге, 2) давање другоме опојне дроге ради уживања, 3) стављање на располагање просторија другоме ради уживања опојне дроге и 4) омогућавање другоме да на други начин ужива опојну дрогу. Наведене радње извршења, по својој садржини, представљају радње подстицања другог и на помагање другоме у уживању опојних дрога. Ово кривично дјело, као што наслов говори, не спада у производњу и промет дрога у ужем смислу, али је то свакако вид криминала повезаног с дрогом. Биће овог кривичног дјела састоји се од четири основна (ст. 1) и два квалификована облика (ст. 2). Најзад, као посебан облик дјела у КЗ ФБиХ (чл. 239, ст. 3) прописано је неовлаштено посједовање опојних дрога. У КЗ РС, ова инкриминација се разликује почев од наслова и, сходно томе, непостојања посебног облика кривичног дјела који се састоји од неовлаштеност посједовања опојних дрога те предвиђања још једног квалификаторног елемента којим је инкриминисано омогућавање уживање дрога према душевно поремећеним особама (Петровић, Јовашевић, 2005: 230). Наведена инкриминација се разликује и у КЗ БД БиХ, с обзиром на то да не предвиђа посебан облик овог кривичног дјела и не инкриминише посједовање опојне дроге као радњу извршења овог кривичног дјела.

Основни облик кривичног дјела

Радња извршења овог кривичног дјела се састоји од сљедећих алтернативно одређених радњи. Навођење је подстрекивање, тј. стварање или учвршћивање одлуке код друге особе да почне или да настави да ужива неку од опојних дрога. То се може учинити наговарањем, убјеђивањем, дочаравањем осјећања еуфорије за вријеме опијености, довођењем у заблуду о љековитом дејству дроге, итд. Давање опојне дроге је њено поклањање или уступање другоме да је користи бесплатно или за неку услугу (нпр. на зајам или у виду послуге). Навођењем другог на уживање опојне дроге сматра се и било која радња која је усмјерена на стварање или учвршћивање одлуке код другог да ужива опојну дрогу. Навођење другог на уживање опојне дроге може се вршити, на

примјер, наговарањем, предочавањем наводних користи од уживања опојних дрога, обећањем поклона, али и пријетњама или изругивањем због одбијања уживања опојних дрога (Петровић, Јовашевић, 2005: 230).

Дакле, под навођењем другог на конзумирање дроге, треба подразумевати такве радње којима се једна или више особа индивидуално одређених свјесно наговара или на други начин стимулише, односно подстиче на конзумирање дроге. У одређеном смислу овдје се ради о подстрекавању другог да конзумира дрогу. Радња навођења може се састојати од давања или обећавања поклона, молбе, давање савјета, уцјене, обмане, ругања због неодлучности, наређења, па све до употребе пријетње и силе (Петровић, 2004: 52).

За постојање дјела, довољно је да је навођење предузето само према једном лицу. Наведена тврдња произилази из законске формулације дјела „ко наводи другог на уживање“ која у језичко-граматичком смислу ограничава ову радњу само на једно лице. Да је интенција законодавца у конкретном случају била усмјерена на извршење радње навођења према више лица, тада би законодавац употребио синтагму „ко наводи друге на уживање опојне дроге“. Овако тумачење наведеног облика радње извршења потврђује и квалификовани облик дјела који постоји када је дјело извршено према више лица (Бабић, 2008: 268).

Давање другоме опојне дроге да је ужива он или друга особа – иако закон за означавање ове радње извршења употребљава трајни глаголски облик, став је судске праксе да се ово кривично дјело чини и једнократним давањем опојне дроге на уживање. „Кривично дјело омогућавања уживања опојних дрога чини и онај окривљени који је само једанпут ради уживања дао опојну дрогу трећој особи“, (Одлука ВС БиХ, бр. Квлп 16/91 од 29. 5. 1991). За постојање довршеног дјела не тражи се да је особа којој је дрога дата ради уживања ту дрогу и конзумирала (Бабић, Филиповић, Марковић, Рајић, 2005: 1058).

Давање опојне дроге може бити мотивисано разним побудама, као нпр. из наркоманске солидарности, из пријатељства, из љубави (младић и дјевојка, брачни партнери), као и помоћ другу наркоману зависнику који је у апстиненцијалној кризи, жељом за истицањем у друштву.

Стављање просторија на располагање значи уступање (једној или више особа) својих просторија да их користе за уживање дрога. Уступање може бити једнократно или на дуже вријеме, уз накнаду или без ње. Давање значи и дозвољавање да се у просторији ужива дрога без њеног уступања, тј. у присуству власника или корисника просторије. Под просторијом се подразумева стан, дио стана, посебна соба, подрум, таван, кабина, шупа, викендица и сваки други ограђен и затворен простор који није приступачан без уклањања препрека. Омогућавање уживања дроге на други начин је свака дјелатност доприношења да друга особа на било који начин узме опојну дрогу: стражарење док други ужива дрогу,

позајмљивање прибора за уношење дроге у организам, довођење у везу другог са уживатељима дрога, итд. (Петровић, Јовашевић, 2005: 231).

Стављање просторије другоме на располагање ради уживања опојне дроге је радња којом се другоме омогућава да одређену просторију користи за уживање опојне дроге. Под просторијама се у смислу ове инкриминације могу подразумевати: стан, кућа, помоћне просторије, радне просторије и слично. Стога је, и у овом случају, за постојање довршеног кривичног дјела небитно да ли је друга особа просторију која јој је дата на располагање и користила за уживање опојне дроге, те да ли је просторија дата на располагање у наведену сврху уз накнаду или без накнаде. „Не остварује се један од појавних облика кривичног дјела омогућавања кориштења опојних дрога стављањем на располагање просторија ради уживања опојне дроге у случају када починитељ дјела и особа која ужива дрогу живе у ванбрачној заједници у заједничком стану у којем се ужива дрога. Напротив, ако би се прихватило друкчије правно закључивање, онда би се под другом особом у смислу овога прописа могао сматрати и брачни друг или пак сваки други члан домаћинства с којим починитељ живи у заједничком стану” (Одлука ВСХ, Кж 215/88 од 19.10.1988. године).

Осим овим, у закону изричито наведеним облицима радње извршења кривичног дјела из става 1. овог члана, ово кривично дјело се може учинити и омогућавањем уживања опојне дроге другоме на други начин. Другоме се на други начин може омогућити уживање опојне дроге, на примјер, давањем прибора за уживање опојне дроге или стављањем на располагање одређених простора који немају карактер просторија ради уживање опојне дроге. „Омогућавање другоме трошења опојне дроге на други начин је и давање особног аутомобила у ту сврху”, (Одлука ВС РХ, Кж 1292/92 од 27.1.1993. године) (Бабић, Филиповић, Марковић, Рајић, 2005: 1059).

Стављање на располагање аутомобила, шатора, јахте, камп-приколице и слично, ради конзумирања дроге, затим давањем прибора за апликацију дроге (пластична шприца, медицинска игла и „наргила“ за пушење дроге), као и било која друга радњи представља стварну помоћ одређеној особи да конзумира дрогу (искухавање и филтрирање опијума или хероина, помоћ у тражењу погодне вене за убризгавање дроге, справљање цигарета са марихуаном или хашишом). Другим ријечима, у обзир долази и други облик стварне помоћи, поред оних које је законодавац изричито навео у оној инкриминацији (Петровић, 2004: 52).

Кривично дјело је свршено самим навођењем на уживање дрога, односно омогућавањем њиховог уживања давањем просторија или на други начин, без обзира на то да ли је и дошло до уживања или не и колико је било особа (Петровић, Јовашевић, 2005: 230).

Кривично правни и криминалистички значај кривичног дјела омогућавање...

Дјело се сматра свршеним и у случају неуспјелог навођења, тј. када подстрекавана особа није конзумирала дрогу из било којих разлога (одбијање, спријеченост или промјена првобитне одлуке) (Петровић, 2004: 52).

Извршилац дјела може бити свака особа, а у погледу кривње потребан је умишљај. Закон као извршиоца дјела одређује онога ко наводи а не онога ко наведе другог на уживање опојне дроге. Стога ће се радити о довршеном кривичном дјелу у сваком случају предузимања било које радње навођења другог на уживање опојне дроге без обзира да ли је особа која је била предмет навођења и наведена на уживање опојне дроге (Бабић, Филиповић, Марковић, Рајић, 2005: 1057).

За ово кривично дјело је прописана казна затвора од три мјесеца до пет година (КЗ ФБиХ и КЗ БДБиХ) и од двије до десет година (КЗ РС). Уз казну се обавезно изриче и мјера сигурности одузимања опојних дрога.

Квалификовани облик кривичног дјела

Квалификовани облик дјела постоји у четири вида: 1) ако је дјело учињено према дјетету или малољетнику, 2) ако је учињено према више особа, 3) ако је дјело учињено према душевно поремећеном лицу и 4) ако је изазвало нарочито тешке посљедице. Квалификаторне околности су, дакле, узраст и број особа којима је омогућено уживање опојне дроге, те узроковање нарочито тешких посљедица, док је кривично законодавство Републике Српске одредбом „ако је дјело учињено према душевно поремећеном лицу“ отишло корак даље у односу на КЗ ФБиХ и КЗ БДБиХ, који предвиђају само три квалификаторне околности.

Дјело је учињено према дјетету или малољетнику када је радња учињена у било ком облику предузета у односу на особу која није навршила 18 година, подразумијевајући овдје и дјецу. Својство пасивног субјекта је овдје квалификаторна околност (Петровић, Јовашевић, 2005: 231).

Посебно је значајно што је законодавац дистинговирао дијете од малољетника у смислу жртве овог кривичног дјела. До сада се, наиме, могао стећи утисак да дјеца и нису заштићена у довољној мјери, с обзиром да то није било на изричит начин предвиђено законском нормом у којој је егзистирао само термин малољетник. Како је према законским одредбама малољетник особа старосне доби од 14 до 18 година, могло се тумачити како особе старосне доби испод 14 година (дјеца) нису заштићена као жртве наркокриминала. У прилог увођења термина дијете у одредбу ове инкриминације говоре и одредбе Конвенције Уједињених нација против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци из 1988.

године. У преамбули ове конвенције, поред осталог, наведено је и да су „стране потписнице ове Конвенције посебно забринуте сталним, све већим продирањем незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци у разне социјалне групе, а посебно чињеницом да се у многима дијеловима свијета дјеца користе као незаконити потрошачи дрога, што је непроцјењива опасност“ (Петровић, 2004: 53).

Дјело је учињено према више особа кад је радња учињења у било ком облику предузета у односу на више од пет особа. Без значаја је чињеница да ли је навођење односно давање просторије чињено појединачно или групно у односу на све особе одједном (Петровић, Јовашевић, 2005: 231).

Ставом 2 истог члана одређено је да „више особа“ значи најмање двије особе или више њих. Иако постоје и супротна мишљења, сматрамо да се о постојању квалификаторне околности која се састоји у учињењу дјела из става 1. овог члана према више особа може радити само онда када је уживање опојних дроге омогућено за двије или више особа једном радњом учињења или са више радњи извршења временски повезаних и предузетих у истој прилици. У противном, у случају да се ради о двије или више засебних радњи извршења, постојаће стицај кривичних дјела из става 1 овог члана (Бабић, Филиповић, Марковић, Рајић, 2005: 1060).

Нарочито тешке посљедице као резултат употребе опојне дроге постоје када је дошло до наступања нарочито тешких посљедица за особу којој је неком од радњи учињења основног дјела омогућено уживање опојне дроге. То значи да између радње наговарања или омогућавања и употребе опојних дрога од стране пасивног субјекта односно наступјелих нарочито тешких посљедица за ту особу мора да постоји узрочно-посљедична веза. Као нарочито тешке посљедице сматрају се: нарушавање здравља којим се доводи живот у питање или изазива њена смрт, ако је дошло до покушаја самоубиства, душевног растројства или напада на живот друге особе, итд. Тешке посљедице морају да добију карактер нарочито тешких посљедица, што судско вијеће процјењује у сваком конкретном случају као фактичко питање (Петровић, Јовашевић, 2005: 232).

О нарочито тешким посљедицама радиће се, на примјер, у случајевима када је усљед извршења дјела из става 1 овог члана наступило тешко нарушавање здравља особе којој је омогућено уживање опојне дроге. У погледу тога да ли је квалификаторном околношћу „нарочито тешких посљедица“ обухваћено и наступање смрти пасивног субјекта, мишљења су подијелена. Иако у теорији преовладава становиште да је том квалификаторном околношћу обухваћено и наступање смрти пасивног субјекта, то становиште није општеприхваћено у судској пракси. „Под проузрочењем особито тешких посљедица не подразумијева се и смрт оштећенице усљед конзумирања дроге, а то из разлога што тамо гдје Казнени закон третира смрт као тежу посљедицу, он то увијек изричито

наглашава“ (Одлука ВС РХ, Кж 132/94 од 16.3.1994. године) (Бабић, Филиповић, Марковић, Рајић, 2005: 1060).

Такве нарочито тешке посљедице постојаће у случају када је усљед конзумирања дроге од стране особе према којој је учињено ово кривично дјело дошло до смрти те особе или јој је живот био доведен у опасност, или је проузрокована трајна неспособност за рад или трајно или тешко нарушење њеног здравља и неке друге посљедице могу се подвести под овај појам. Нпр. кад је особа према којој је дјело учињено у очајању због ситуације у коју је запала или у душевном растројству изазваном конзумирањем дроге учинила самоубиство или учинила неки тежи деликт према трећој особи (Петровић, 2004: 54). „Основни суд у Бањој Луци је констатовао да је посљедица конзумирања наркотичког средства била смрт С. Љ. коју посљедицу овај суд сматра нарочито тешком посљедицом, тако да суд закључује да су се у радњама оптуженог саздала сва битна обиљежја бића кривичног дјела из чл. 225. ст. 2. КЗ РС, те да је оптужени у погледу кривичног дјела из чл. 225. ст. 1. КЗ РС поступао са директним умишљајем, у смислу чл. 15. ст. 2. КЗ РС, док је у погледу дјела из чл. 225. ст. 2 КЗ РС., односно насталих нарочито тешких посљедица поступао са евентуалним умишљајем у смислу чл. 15. ст. 3. КЗ РС“ (Пресуда Основног суда у Бања Луци број: 71 0 К 077873 10 К од 15.07.2010. године).

У погледу виности извршиоца, ситуација није идентична као код кривичног дјела неовлаштене производње и промета дрогом које се може учинити само са умишљајем. Наиме, кривично дјело посједовање, омогућавање уживања опојних дрога може се учинити са умишљајем у свим облицима изузев у случају изазивања нарочито тешке посљедице. Уколико би нарочито тешка посљедица била обухваћена умишљајем извршиоца, не би се радило о овом, него о сасвим другом кривичном дјелу, нпр. убиству или тешкој тјелесној повреди, док би се дрога у таквим случајевима јављала као средство извршења тих кривичних дјела (Петровић, 2004: 54). У случају када је кривично дјело учињено према дјетету, малољетнику или према више особа, извршилац ће одговорати за дјело из става 2 овог члана ако је квалификаторна околност била обухваћена његовим умишљајем. Међутим, када се ради о кривичном дјелу квалификованом тежом посљедицом, извршилац ће бити одговоран за то дјело ако је у односу на нарочито тешке посљедице које су проузроковане извршењем дјела у основном облику поступао из нехата (Бабић, Филиповић, Марковић, Рајић, 2005: 1060).

За ово дјело је прописана казна затвора од три до десет година. Уз казну суд обавезно изриче и мјеру сигурности одузимања опојних дрога.

Посебан облик кривичног дјела

Кривичним законом Федерације БиХ предвиђен је и привилеговани облик предметног кривичног дјела, који се састоји из неовлаштеног посједовања опојне дроге. Радња овог облика дјела је само посједовање, фактичка, државинска власт учинитеља над материјалом или супстанцијама које су проглашене за опојне дроге. За постојање дјела је без значаја начин на који је учинитељ дошао до ових супстанци као и циљ њиховог посједовања. Битно је да је учинитељ свјестан, да има знање да материје које посједује спадају у круг супстанција које су проглашене за опојне дроге (Петровић, Јовашевић, 2005: 232).

Чланом 4 ставом 2 Закона о производњи и промету опојних дрога Републике Српске, прописано је да нико не смије посједовати опојне дроге без одобрења, односно дозволе надлежног органа, док је у чл. 239 ст. 3 КЗ ФБиХ неовлаштено посједовање опојне дроге одређено као кривично дјело. Основ ове инкриминације налази се у члану 3, ставу 2 Конвенције Уједињених народа против незаконите трговине наркотицима и психотропним супстанцама којим су се државе чланице сагласиле да ће, зависно о уставним принципима и основним концептима свог правног система, усвојити мјере потребне да би према свом домаћем закону установиле као кривично дјело, када се врше на смишљен начин, посједовање, куповину или узгој наркотика и психотропних супстанци за личну употребу. Радња извршења дјела из става 3 је посједовање опојне дроге. Појам посједовања треба схватити на уобичајени начин, дакле, као фактичку власт над ствари, у овом случају, над опојном дрогом. Да би посједовање опојне дроге представљало радњу извршења овог кривичног дјела, потребно је да је оно неовлаштено, тј. да се дрога посједује без дозволе или одобрења надлежног органа. У том случају, разлог посједовања дроге је небитан (Бабић, Филиповић, Марковић, Рајић, 2005: 1060).

Дакле, као посебан облик, КЗ ФБиХ предвиђа и само неовлаштено посједовање дроге. Оваква одредба по први пут је уведена у наше кривично законодавство. До сада је посједовање дроге без намјере да се она стави у промет било третирано као прекршај, а не као кривично дјело. Међутим, чињеница је да је било пуно потешкоћа да се докаже намјера стављања у промет дроге која неовлаштено посједована. Неовлаштени држаоци дроге су најчешће изјављивали да дрогу држе због личних наркоманских потреба, па уколико до тада нису били кажњавани због овог вида криминала – Суд је био у дилеми ради ли се о кривичном дјелу или прекршају. Ако се још није радило о већој количини, а неовлаштени држалац је и сам био наркоман, онда је ситуација била врло деликатна. Да је инкриминисање и самог неовлаштеног посједовања дроге оправдано,

може се закључити из чињенице да је велик број нарко-дилера и нарко-курира и сам наркоман, што их уопште не спречава да се баве овим видом криминала. Надаље, количина дроге је увијек била упитна. Тешко је законском одредбом лимитирати количину дроге коју би неко могао посједовати за своје наркоманске потребе или као фактор разграничења кривичног дјела од прекршаја. Имајући у виду чињеницу о различитим штетним посљедицама које конзумирање дроге може проузроковати, илузорно је бавити се количинама. Нпр. неупоредива је штетност једног килограма хероина и једног килограма марихуане, да не говоримо о својствима сваког наркомана. Стога је овакав потез законодавца свакако позитиван, јер ће сигурно допринијети ефикасности на плану спречавања нарко-криминала (Петровић, 2004: 55).

Међутим, наше законодавство познаје и сасвим супротне трендове. Наиме, Кривични закон Брчко Дистрикта БиХ је, према ранијим одредбама, имао модел идентичан као и у КЗ ФБиХ, гдје је посједовање опојне дроге третирано као кривично дјело, да би посљедњим измјенама КЗ БДБиХ била извршена декриминализација посједовања опојне дроге, те преузет модел законодавства Републике Српске, гдје се посједовање опојне дроге третира као прекршај.

Опојне дроге обавезно ће се одузети и кад нису својина извршиоца, а за ово дјело је прописана казна затвора до једне године, и уз њу се обавезно изриче и мјера сигурности одузимања предмета – опојне дроге.

Собзиром на значај предмета дјела, односно на вишеструко негативне посљедице које произилазе из злоупотребе дрога и за појединца и за друштво у цјелини, законодавац је предвидио обавезу одузимања опојне дроге и средстава за њихово справљање. Ради се, заправо, о једном од случајева обавезне примјене мјере безбједности одузимања предмета (в. чл. 62 ст. 3 КЗ РС). Према одредби из чл. 402 ст. 1 Закона о кривичном поступку Републике Српске – ЗКП РС (*Службени гласник РС бр. 100/09, 53/12*), ова мјера ће се примијенити и када се кривични поступак не заврши пресудом којом се оптужени оглашава кривим, ако то захтијевају интереси опште безбједности или разлози морала, о чему се доноси посебно рјешење (Бабић, 2008: 351).

КРИВИЧНО ДЈЕЛО ОМОГУЋАВАЊЕ ТРОШЕЊА ДРОГА У РЕПУБЛИЦИ ХРВАТСКОЈ

Наведено кривично дјело (Омогућавање трошења дрога) предвиђено је у Кривичном закону Републике Хрватске – КЗРХ (*Народне новине Републике Хрватске бр. 91/92, 110/1997, 129/00, 71/06, 125/11 и 144/12*) у чл. 191. Радња почињења је алтернативно одређена: навођење другога

на трошење дроге; ко је другоме да да је троши, стављање на располагање простора за трошење дроге или било који други начин омогућавања другометрошења дроге. Трошење је једнократно, вишекратно, повремено или редовно узимање или излагање дјеловању опојне дроге (чл. 2 ст. 1 тач. 9 Закона о сузбијању злоупотребе дрога – ЗОСЗД, *Народне новине Републике Хрватске* бр. 107/01, 87/02, 163/03, 141/04, 40/07, 149/09 и 84/11). Кривично дјело је довршено већ једном радњом из диспозиције инкриминације. Не тражи се трајније криминално дјеловање (Павловић, 2013: 498).

Основни облик кривичног дјела

Наиме, ст. 1 је проширени чл. 173 ст. 5 КЗРХ из 1997. године. Ријечи „стави на располагање просторије“ замијењене су ријечима „стави на располагање простор“ како би се обухватио и простор личног аутомобила (премда се то и до сад могло подводити под израз „или му на други начин омогући трошење опојне дроге“). Доња граница казне је са 1 године смањена на 6 мјесеци. Надаље, у измјенама ове одредбе у Закону о измјенама и допунама Кривичног закона из 2012. године трајни глагол „даје“ замијењен је свршеним глаголом „да“. Овим је јасно прописано да није потребно вишекратно давање да би оно представљало кривично дјело, довољно је да се омогућавање трошења догоди једном и да већ тада представља кривично дјело.

Навођење другог на трошење дроге јесте стварање одлуке код друге особе да конзумира дрогу, и то на било који начин који је усмјерен на стварање такве одлуке: наговарање, молбу, пријетњу, давање савјета, нуђење окладе, чак и ругање и слично. Навођењу одговара институт подстицања, али трошење дроге није кривично дјело, па се на навођење само смислено могу примијенити ставови о подстицању. Међутим, за постојање овог облика кривичног дјела није потребно да особа која се наводи на трошење дроге ту дрогу и конзумира, па би то дјело било довршено већ самим почињењем неке радње која представља навођење, а евентуално конзумирање дроге од стране на то наведене особе било би од значаја за одмјеравање казне.

Исто тако, и за давање дроге другоме да је троши он или нека трећа особа није потребно да до конзумирања дроге од стране неке од тих особа и дође, јер је ово дјело довршено већ самом предајом дроге другој особи ради трошења.

Ако починитељ ове радње истој особи и прода дрогу (било у дужем верременском раздобљу унутар ког му и повремено поклања дрогу) или му један дио дроге прода, а други поклони, треба закључити да би ове

истоврсне радње (продаја и давање) представљале продужено кривично дјело из ст. 2 чл. 190 КЗРХ у смислу чл. 52, ст. 1 и 3 тог закона. Међутим, када починилац неовлаштено ради продаје посједује дрогу, а поред тога даје дрогу другом да је троши, најчешће ће се радити о стицају два кривична дјела, оног из чл. 190 ст. 2 и оног из чл. 191 ст. 1 тог закона. Не би се радило о продуженом кривичном дјелу него о два кривична дјела у стицају када би починилац помоћу двије засебне радње, у различитим приликама, са одређеним временским размаком, омогућио трошење дрога различитим особама. Починиоцу кривичног дјела из ст. 1 суд може замијенити казну затвора радом за опште добро или условном осудом (Турковић и други, 2013: 258 и 259).

Квалификовани облик

Као квалификаторне околности предвиђају се радње идентичне као у претходном члану (чл. 190 ст. 3 КЗРХ), с тим да инкриминација садржи и сљедеће квалификоване облике дјела из ст. 1 и 2. Ријеч је о кривичном дјелу квалификованом смрћу особе употребом дроге коју јој је починилац дао на трошење (чл. 27 ст. 2 КЗРХ). Смрт је углавном посљедица предозирања дрогом или таблетама. Није оправдано за ово кривично дјело прописати исти казнени оквир као за дјело из чл. 190, ст. 3, а посебно је нејасно зашто је за дјело из чл. 190, ст. 3 прописана строжа казна него за дјело из чл. 191 ст. 2. Зашто би за здравље и живот било мање опасно навођење дјетета на трошење дроге (чл. 191, ст. 2 КЗРХ) од самог нуђења дроге дјетету на продају (чл. 190 ст. 3 КЗРХ)? Директна опасност за здравље или живот дјетета настају управо у тренутку нуђења дроге, послје чега слиједи њено трошење („уживање“). Прво дјело је довршено чином нуђења дроге на продају, а друго навођењем дјетета на трошење дроге (Павловић, 2013: 499).

Дакле, ст. 2 је проширени чл. 173 ст. 6 Кривичног закона из 1997. Новина је да ће се радити о квалификованом облику и ако је дјело из ст. 1 почињено у образовној или васпитној установи или њеној непосредној близини или у казненој установи, или ако је дјело из ст. 1 починио јавни службеник, свештеник, лекар, социјални радник, учитељ, васпитач или тренер, искориштавајући свој положај. Тиме је ст. 2 из овог члана усклађен са ст. 4 чл. 190 КЗРХ. Сличне квалификаторне околности налазимо у словеначком КЗ (чл. 187 ст. 2), те у француском КЗ (чл. 227-18 до 227-19).

У ст. 2 брисано је позивање на „изазивање нарочито тешких посљедица“ које се налазе у чл. 173 ст. 6 Кривичног закона из 1997. године, јер је ова квалификација сувише неодређена и као таква

супротна захтјеву начела законитости. За кривично дјело из ст. 2 може се примијенити условна осуда, у складу условима из чл. 56 КЗРХ.

Кривични закон више не дефинише појам „више лица“, али ваља закључити да је потребно најмање двије особе да би ово обиљежје било испуњено. При оцјени овог квалификаторног елемента треба посебно имати на уму раније изнесен став о стицају кривичних дијела, односно цијенити чине ли радње које су почињене према више особа, с обзиром на начин њиховог извршења, временску повезаност и друге стварне околности што их повезују, јединствену цјелину – у том би случају постојао квалификовани облик из овог става, или је не чине, па би се радило о стицају у смислу чл. 51 КЗРХ (Турковић и други, 2013: 259).

Даља квалификована околност је када се претходно описаним облицима кривичног дјела проузрокује смрт особе којој је починилац продао забрањену твар или посредовао у њеној продаји, за шта је прописана казна затвора од три до петнаест година. Смрт као квалификована околност мора бити проузрокована из нехата, јер ако би се радило о намјери усмрћења неке особе омогућавањем трошења дроге, тада би њеним усмрћењем било извршено убиство (Миливојевић, 2013: 198).

ТУЖИЛАЧКА ПРАКСА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Окружно тужилаштво у Бањој Луци донијело је наредбу о обустави истраге против И.С. из Бање Луке, јер је дана 26.08.2015. године око 13,00 часова у Бањој Луци у улици Царице Милице бб, омогућио С.Ш. да ужива опојну дрогу, противно одредби чл. 19 Закона о спречавању и сузбијању злоупотребе опојних дрога („Службени гласник БиХ“, бр. 8/06) замотао један „џоинт“, у којем се налазила опојна дрога марихуана која се налази на листи опојних дрога, психотропних супстанци биљака из којих се може добити опојна дрога и прекурсора („Службени гласник БиХ“, бр. 8/06, листа опојних дрога под редним бројем 13), а потом га позвао да га конзумирају, што је С.Ш. и учинио, након чега су легитимисани од стране овлаштених службених лица ПС Обилићево. Надаље, у наведеној наредби стоји да се истрага обуставља, а да је И.С. починио кривично дјело Омогућавање уживања опојних дрога из чл. 225 ст. 1 КЗ РС, јер дјело које је учинио осумњичени није кривично дјело у смислу одредбе чл. 7 ст. 2 КЗ РС.

У образложењу, Тужилаштво наводи да је дана 02.10.2015. године предметном Тужилаштву достављен извјештај против осумњиченог И.С. због кривичног дјела Омогућавање уживања опојних дрога из чл. 225 ст. 1 КЗ РС, на штету С.Ш, те да је током истраге на околност

да је осумњичени учинио кривично дјело које му се ставља на терет у својству свједока саслушан С.Ш, извршен увид у потврду о привременом одузимању предмета, потврду о предају предмета Основном суду у Бањалуци, наредбу Основног суда у Бањалуци, службену забиљешку РС Обилићево, па је након оцјене доказа утврђено да се истрага обуставља.

С тим у вези, према мишљењу Тужилаштва, из изјаве свједока С.Ш. произилази да он повремено конзумира опојну дрогу марихуану, односно једном мјесечно, те да је предметног дана приликом одласка на посао у УО „Бањалучки сплав“ срео свог колегу осумњиченог И.С. који му је, знајући да свједок повремено конзумира опојну дрогу, понудио да прије посла конзумирају један „џоинт“. Даље наводи да су, након што су се упутили на оближњу плажу и након што су запалили „џоинт“, наишла овлаштена службена лица која су их легитимисала, а од И.С. уз потврду о привременом одузимању предмета одузели два „џоинта“. Надаље, С.Ш. истиче да нема сазнања од кога је осумњичени набавио опојну дрогу.

На основу оваквог утврђеног чињеничног стања, Тужилаштво сматра да су се у радњама осумњиченог остварила обиљежја кривичног дјела Омогућавање уживања опојних дрога из чл. 225 ст. 2 у вези са ст. 1 КЗ РС. Међутим, имајући у виду чињеницу да се осумњичени И.С. и С.Ш. познају од раније, као и да је С.Ш. по властитом признању повремено уживалац опојне дроге марихуана, те да се радило о количини од један тзв. „џоинт“, те да су се у радњама обојице остварила обиљежја прекршаја из члана 17 Закона о јавном реду и миру („Службени гласник РС“, бр. 11/15), па имајући у виду одредбу чл. 7 ст. 2 КЗ РС која прописује да није кривично дјело оно које је, иако садржи обиљежја кривичног дјела одређена законом, у занемарљивој мјери опасно због свог малог значаја и због незнатности или одсутности штетних посљедица, а дјело је малог значаја ако на то указују његова природа, тежина, околности под којима је учињено, низак степен кривице учиниоца или његове личне околности, те закључује да дјело које је учинио осумњичени није кривично дјело и доноси одлуку о обустави истрагеу смислу одредбе чл. 232 ст. 1 т. а) ЗКП РС у вези са чл. 7 ст. 2 КЗ РС (Окружно тужилаштво у Бања Луци, Наредба о обустави истраге број: Т13 0 КТ 0028306 15 од 27.01.2015. године)

Из наведене наредбе се потврђују наводи да се кроз тужилачку праксу предметно кривично дјело неоправдано не процесуира на адекватан начин, уз истовремено минимизирање веома тешких посљедица које ово кривично дјело производи. Дакле, видљиво је да је, иако су прикупљени сви потребни докази за процесуирање и адекватно санкционисање извршиоца овог кривичног дјела, тужилаштво донијело одлуку да предметну истрагу обустави. Кроз образложење такве одлуке тужилац наводи да је пронађена и одузета опојна дрога марихуана, да је свједок конзумирао опојну дрогу коју му је обезбиједио осумњичени, да га је осумњичени својим радњама навео на уживање опојне дроге

и учврстио његову одлуку за уживањем опојне дроге. Истовремено, Тужилаштво није утврдило од кога је осумњичени набавио опојну дрогу, нити је осумњичени на било који начин показао спремност да идентификује лице од којег је набавио опојну дрогу, што би се могло узети као олакшавајућа околност код овог кривичног дјела. Са друге стране, Тужилаштво је игнорисало и занемарило ставове науке која се бави проучавањем посљедица злоупотребе опојних дрога и на веома површан начин оцијенило најприје да се ради о малој количини опојне дроге, те да су посљедице које су наступиле безначајне. Веома је упитан став да се на такав начин доносе одлуке, јер, најприје, ни сам кривични закон не познаје одреднице као што су мала количина опојне дроге, нити врши дистинкцију између лакших и тежих опојних дрога, а ставови медицинских наука су веома јасни кад је у питању уживање опојних дрога. Опојна дрога проузрокује веома тешке физичке и психичке посљедице, утиче на покретљивост, расуђивање, способност говора, ограничава све функције мозга и проузрокује читав низ сличних негативних посљедица, што је више него довољан разлог да се код доношења одлука када су у питању кривична дјела из области злоупотребе опојних дрога добро размотре одредбе о дјелима малог значаја. Наравно, не треба ни спомињати ноторну чињеницу да опојна дрога ствара зависност и да се дуготрајним узимањем та зависност појачава и захтијева повећавање доза и јачину опојне дроге. Такође, Тужилаштво је олако прихватило и чињеницу наступања секундарних посљедица, гдје је у овом конкретном случају занемарена чињеница да је свједок конзумирао опојну дрогу непосредно прије одласка на радно мјесто гдје у контакту са људима, а под утицајем опојне дроге може нарушити здравље и сигурност других лица. Надаље, напомињемо и занемаривање чињенице да је извршилац овог кривичног дјела свјесно, користећи близак однос са жртвом код њега повећао зависност о опојним дрогама, регрутујући га на тај начин као зависника опојне дроге. Све наведено указује да овакав површан однос према кривичном дјелу Омогућавање уживања опојних дрога проузрокује читав низ негативних посљедица по појединца и друштво у цјелини, те има изузетно лош превентивни карактер и са становишта криминалне политике је неприхватљив.

ЗАКЉУЧАК

Из претходно наведеног, може се констатовати да у погледу предметне инкриминације не постоји усаглашеност ентитетских кривичних законодавстава. С тим у вези, може се констатовати да КЗ ФБиХ инкриминише посједовање опојних дрога, док Република Српска и

Брчко Дистрикт БиХ турадњу третирају кроз прекршајно санкционисање.

Анализирајући горе наведене инкриминације, уочено је да се код законског третирања злоупотребе опојних дрога користи термин „уживање“ опојних дрога. С тим у вези, уочено је да се у закону користи одредба „омогућавање уживања опојних дрога“. Мишљења смо да се из свега наведеног везаног за појам, карактеристике, посљедице употребе, предвиђене санкције и све друге карактеристике злоупотребе опојних дрога може закључити да овај термин појмовно не одговара употреби, односно злоупотреби опојних дрога. Са друге стране, уколико се упустимо у дубљу анализу, долазимо до закључка да институције које врше спровођење закона врше „спречавање уживања“, што нас доводи у терминолошку заблуду. Истовремено предлажемо да се умјесто наведеног код третирања злоупотребе опојних дрога користе термини „употреба“, „кориштење“ или „конзумирање“.

Након тога, као веома важну чињеницу истичемо да као квалификовани облик извршења предметног кривичног дјела нису предвиђени случајеви нехатног проузроковања смрти корисника опојне дроге. Наиме, код кривичног дјела Омогућавање уживања опојних дрога, као квалификована околност предвиђено је – уколико су код жртве наступиле теже посљедице. Из наведеног се може закључити да су мишљења аутора, као и судске праксе подијељена, те да једни сматрају да се под тежим посљедицама сматра и смрт жртве, док други сматрају да уколико законодавац жели да у појединим случајевима третира смрт – он је посебно наглашава. С тим у вези, сматрамо да би Република Српска требало да искористи модел КЗ Р. Хрватске и у свом законодавству посебно нагласи и предвиди случајеве нехатног изазивања смрти жртве код кривичног дјела омогућавања уживања опојних дрога.

Посебно напомињемо негативну тенденцију тужилаштва да на веома површан начин приступа одлучивању о вођењу истрага за ово кривично дјело, што из свега горе наведеног дугорочно може произвести несагледиве посљедице. Узмемо ли у обзир здравствене, друштвене и све друге посљедице које проузрокује злоупотреба опојних дрога, те кривично дјело омогућавања уживања, неопходно је да се предметној инкриминацији и њеном процесуирању и санкционисању да много већи значај.

ЛИТЕРАТУРА

- Бабић, М. (1995). *Кривично право, посебни дио*, Књига прва, Прво издање, Бања Лука.
- Бабић, М. (2000). *Кривични законик РС, са кратким коментаром*, Бања Лука, Институт за правне и друштвене науке Правног факултета.
- Бабић, М., Филиповић, Љ., Марковић, И., Рајић, З. (2005). *Коментари кривичних/казнених закона у Босни и Херцеговини*, Савјет/Вијеће Европе и Европска Комисија.
- Бабић, М., Марковић, И. (2005). *Кривично право посебни дио*, Бања Лука, Правни факултет.
- Бабић, М. (2014). *Кривично право, општи и посебни дио, друго измијењено и допуњено издање*, Бања Лука, Висока школа унутрашњих послова.
- Бабић, М. (2008). *Кривично право општи и посебни дио, прво издање*, Бања Лука, Правни факултет.
- Бачић, Ф., Павловић, Ш. (2001). *Казнено право, посебни дио*, Загреб.
- Јовашевић, Д., Икановић, В. (2012). *Кривично право Републике Српске, Посебни дио*, Бања Лука, Апеирон.
- Миливојевић, Л. (2013). *Казнено право за криминалисте – Одабрана поглавља с примјерима из праксе*, Загреб, Међународно криминалистичко удружење.
- Петровић, Б. (2004). *Наркокриминал – кривичноправни, криминолошки, кривичнопроцесни и криминалистички аспекти*, Сарајево, Правни факултет.
- Петровић, Б. (2004). *Балкански путеви дроге и Босна и Херцеговина*, Сарајево, Факултет криминалистичких наука.
- Петровић, Б. (1998). *Криминалистичка методика истраживања кривичних дјела злоупотребе опојних дрога*, Сарајево, Факултет криминалистичких наука.
- Петровић, Б., Јовашевић, Д. (2005). *Кривично право II – кривично право посебни дио*, Сарајево;
- Павловић, Ш. (2013). *Коментар Казненог закона*, 2. издање, Ријека.
- Рајић, З. (2000). *Коментар Казненог закона Федерације Босне и Херцеговине*, Мостар.
- Турковић, К. (2004). *Компаративни приказ основних обиљежја законске и судске казнене политике*, Загреб, Хрватски љетопис за казнено право и праксу, вол. 11.
- Турковић, К. и други (2013). *Коментар казненог закона и други извори новог хрватског казненог законодавства*, Загреб, Народне новине д.д.
- Хоровић, С. (2000). *Казнено право, посебни дио*, Мостар;
- Хорватић, Ж., Шепаровић З. (1999). *Казнено право, посебни дио*, Загреб.

Кривично правни и криминалистички значај кривичног дјела омогућавање...

- Кривични закон Републике Српске, *Службени гласник РС*, бр. 49/2003, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 67/13.
- Закон о кривичном поступку Републике Српске, *Службени гласник РС*, бр. 100/09, 53/12.
- Закон о производњи и промету опојних дрога, *Службени гласник РС*, бр. 110/2003.
- Закон о спречавању и сузбијању злоупотребе опојних дрога, *Службени гласник БиХ*, бр. 8/2006.
- Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине, *Службене новине Федерације БиХ*, бр. 36/2003, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11 и 59/14.
- Кривични закон Брчко Дистрикта БиХ – пречишћени текст, *Службени гласник Брчко дистрикта БиХ*, бр. 10/2003.
- Казнени закон Републике Хрватске, *Народне новине Републике Хрватске* бр. 91/92, 110/1997, 129/00, 71/06, 125/11 и 144/12.
- Закон о сузбијању злоупотребе дрога, *Народне новине Републике Хрватске* бр. 107/01, 87/02, 163/03, 141/04, 40/07, 149/09 и 84/11.

**CRIMINAL LAW AND CRIMINALISTICS IMPORTANCE OF CRIMINAL ACT
ENABLING USING OF NARCOTICS**

Mr Olivije Zimonja*

Abstract: The offense of facilitating the use of narcotics is an extremely serious crime incriminated by the Criminal Code of the Republic of Srpska. Unlike the criminal offense of unauthorized production and trafficking of drugs, which basically has the exclusive economic character and does not necessarily imply that personal contact victims and perpetrators, the criminal offense in its realization involves personal contact victims and perpetrators, and in most cases covers conscious action of the perpetrator to contaminate the victim, cause her serious physical and psychological consequences and challenges of drug addiction. In this way, securing itself a market for unauthorized sale of narcotic drugs, recruiting addicts as brokers, dealers, transporters of narcotics, and in many cases these victims experience and the secondary, and even tertiary victimization through infection infectious diseases, human trafficking, prostitution, etc. That is an economic and interesting character of this crime appears secondary, disguised by false motives or perpetrators. This offense causes consequences of virtually identical characteristics such as the consequences of offenses including murder, grievous bodily harm, rape or robbery, with the creation of such consequences covertly. Simultaneously

* Ministry of Interior of Republic of Srpska, Banja Luka, email: olivije.zimonja@mup.vladars.net

with the knowledge of these facts, we are witnesses to this crime is ignored by the judiciary and that is very often not adequately recognized.

Keywords: drugs, drug abuse, the victim, victimization and the consequences of drug abuse, judiciary, penal policy, sanctions, prosecutorial practice, jurisprudence.